

Ukradol Jakub požehnanie?

(K exegéze Gn 27-28)

Pavel Hanes

Summary It looks like there is consensus among the Old Testament commentators that Jacob was successful in his attempt to steal the blessing of his father and that with it he stole also the blessing given by Yahweh to Abraham. The thesis of this article is that Jacob may have been successful in stealing the right of the firstborn according to the contemporary law, but the blessing pronounced over him by Isaac in Gn 27:27-29 was so different from what Yahweh promised to Abraham in Gen 12:1-3 that it cannot be considered "stolen". The "real thing" was given to him in Gn 28:3-5.

Zdá sa, že medzi exegétmi prevláda názor, že Jakubovi sa s pomocou jeho matky Rebeky podarilo ukradnúť požehnanie, ktoré otec Izák plánoval venovať jeho prvorodenému dvojčaťu - bratovi Ezavovi (Gn 27:27-29). Podľa Hospodinovej odpovede na matkinu otázku, kým ešte bola tehotná, (Gn 25:23) mal "väčší slúžiť menšiemu", čomu Rebeka porozumela tak, že prvorodený z dvojčiat, Ezav, nemá dostať požehnanie prvorodeného, a tak urobila všetko pre to, aby jej obľúbenec Jakub dostal to, čo mu právom patrí. Toto vedie k podvodu v dvadsiatej siedmej kapitole, kde Izák v domnení, že dáva požehnanie Ezavovi, v skutočnosti vyslovuje otcovské požehnanie nad Jakubom.

Rámec, do ktorého je udalosť s ukradnutým požehnaním zasadená, zďaleka neidealizuje izraelských patriarchov Izáka a Jakuba. Naopak, ako poznamenáva VON RAD, "zdôrazňuje sa tu komická a smiešna stránka vecí".¹ Vzniká tak veľmi pôsobivé napätie medzi vážnosťou Božieho zámeru s potomstvom patriarchov, pochybnými charaktermi dvoch súperiacich bratov, tragikou sporu medzi Hospodinom a Izákom a rozbroja Izáka s Rebekou. Na strane Ezava je otec Izák, na strane Jakuba matka Rebeka, ale z hľadiska čitateľa by Hospodinovo požehnanie nemal dostať ani jeden z nich. Prvý prvorodenstvom pohrdne (Gn 25:32 "načože mi je právo prvorodeného?") a druhý kvôli prvorodenstvu zneužíva bratov hlad, "kupuje" si ho a neskôr kvôli nemu podvádza.

Jakub dostáva požehnanie preto, lebo platí Hospodinov sľub Abrahámovi. Novozmluvne povedané "nie zo skutkov, ale z toho, ktorý povoláva" (Rim 9:11). Napriek tomu, že požehnanie nemá byť odmenou za Jakubove dobré skutky ani pochvalou jeho šľachetného charakteru, otázkou ostáva, či spôsob, akým mu ho otec odovzdal, bol naozaj realizáciou Božej vôle podľa hesla *hominum confusione et Dei providentia*,² alebo išlo skôr o slepú uličku, kde sa ukázalo, kam vedie patriarchov spor s Bohom.

Krádež bola požehnania úspešná

Napriek tomu, že sa u komentátorov objavujú pochybnosti o Izákovom požehnaní, ktoré udelil Jakubovi v jeho prestrojení za Ezava, väčšina súhlasí s názorom, že Rebekou zosnovaná krádež požehnania bola úspešná.

Na strane potvrdenia neúspešnosti krádeže je možné citovať RAŠIHO, ktorý Izákove slová "a bude požehnaný" (27:33) komentuje takto: "Kvôli tomu ešte nemôžeš povedať, že keby Jakub svojho otca nebol podviedol, nebol by dostal požehnanie. Preto ho požehnal s rozvahou (וְבָרַכְוּ מִדְּעֵתָוּ)".³ Zdá sa, že RAŠI tu naznačuje, že požehnanie vyslovené pre Ezava bolo vyslovené tak, aby "ostalo aj pre Jakuba". V zápätí komentuje verš 35 tak, že výraz "lest" (לִמְדָה) vysvetľuje ako "múdrosť" (חָכְמָה), takže tým potvrdzuje platnosť uskutočnenej transakcie. RAŠI teda na jednej strane spochybňuje význam Jakubovej krádeže (aj bez nej by bol býval požehnaný), ale na druhej strane obsah ukradnutého požehnania nijako nespochybňuje, naopak, jeho krádež nazýva "múdrosťou".

¹ VON RAD, G. *Genesis*, s. 265.

² Ide o heslo švajčiarskej federácie, ktoré celé znie: *Hominum confusione et Dei providentia Helvetia regitur*.

³ DESSAUER, J. *Der Pentateuch nebst dem Raschi-Commentare*, s. 219.

AUGUSTINUS poznamenáva, že toto požehnanie nemožno zbaviť prorockého významu,⁴ ba dokonca tvrdí, že je to kázanie Krista (*praedicatio est Christi*) všetkým národom.⁵ Krista stotožňuje s nebeskou rosou, o ktorej hovorí v požehnaní Izák, plodnosť zeme je podľa AUGUSTINA je zhromaždenie národov a obilie s vínom znamená telo a krv Kristovu vo sviatosti. AUGUSTINUS upozorňuje na to, že Izák sa síce zdesí, keď zistí, že požehnal, koho nechcel, ale nesťažuje sa na to, že bol podvedený. Jakubovi sa teda aj podľa AUGUSTINA podarilo podvodom dostať k požehnaniam.

CALVIN podobne vidí v Izákovom požehnaní naplnenie Božieho prísľubu. Izák v roli otca je nástrojom Svätého Ducha, ktorým sa plní Božia vôľa: "...toto nie sú púhe želania, také ako otcovia zvyknú vyslovovať na adresu svojich detí, ale sú v nich zahrnuté sľuby Božie; pretože Izák je autorizovaný vykladač Boží a nástroj používaný Svätým Duchom."⁶ CALVIN výslovne tvrdí, že toto požehnanie bolo platné a účinné, a jeho zopakovanie v 28:3 bolo vyslovené len na podporu Jakubovej viery. CALVIN teda tiež pripisuje celú váhu Božieho prísľubu požehnaniam, ako bolo vyslovené v 27:27-29.

WESLEY vo svojich *Poznámkach k Starej zmluve* síce konštatuje, že Izák venuje dva veľké abrahámovské sľuby Jakubovi až v kap. 28, ale podvodom získané požehnanie nijako nespochybňuje. Izák potvrdzuje požehnanie, ktoré dal Jakubovi a "buď si pripomenul Boží výrok, alebo pretože bol viac ako obyčajne naplnený Svätým Duchom, keď dával požehnanie Jakubovi, vnímal, že Boh ako k tomu povedal Amen."⁷ Z tejto poznámky je zrejmé, že Izák napriek svojej nezhode s Hospodinom sprostredkúva jeho požehnanie.

KEIL v známom komentári z 19. st. hovorí, že Izákovo požehnanie "nedosahuje plnú výšku Božieho dobrodenia spásy",⁸ a že Jakub dostáva požehnanie Abrahámové až v 28:3-4. Napriek tomu už v 27-ej kapitole vidí dva prvky požehnaní Abrahámovho: v hojnosti je podľa neho zahrnuté vlastníctvo krajiny a vo vláde nad národmi požehnanie potomstva. KEIL vidí problém hlavne v tretej časti požehnaní, ktorá namiesto požehnaní národov začína kliatbou na tých, ktorí mu zlorečia. Z KEILOVHO výkladu sa zdá, že Jakub predsa len ukradol časť abrahámovského požehnaní, hoci v plnom znení ho dostal až v dvadsiatej ôsmej kapitole.

Český ekumenický preklad s výkladom vidí odlišnosť len vo forme Izákovho požehnaní. "Rosa spolu s ďalšími vymenovanými darmi vyznačuje zem zaslúbenú"⁹ a k požehnaniam patrí aj sloboda a Božia ochrana. Toto všetko dostáva Jakub v 27. kapitole.

VON RAD Izákovo požehnanie v kap. 27 hodnotí ako "...čudne nezávislé od inak dosť uniformne formulovaných patriarchálnych prísľubov (12:1-3; 13:14-16; 22:17; 26:24; 28:3n, 13-15 atď.)".¹⁰ VON RAD v zhode s kritickým podelením textu na pramene nepovažuje požehnanie v 28:3-4 za pokračovanie 27. kapitoly. Ale aj on tvrdí, že "rozprávač je presvedčený, že v ľudskom zápase o požehnanie od zomierajúceho človeka sú nakoniec uskutočnené Božie plány".¹¹ Jakub teda ukradol požehnanie.

Súčasný komentátor V. P. HAMILTON (NICOT 1995) sa o hodnote ukradnutého požehnaní sotva vyjadruje, ale zo spôsobu, akým ho vykladá, sa zdá, že pochybnosti o jeho obsahu neprichádzajú do úvahy. K požehnaniam v 28. kapitole hovorí: "Izákovi slúži ku cti, že požehnanie, ktoré mu dáva, je požehnaním *Abrahámovým*. Je to jediný raz, čo Izák spomína svojho otca. ...Izák uznáva svoju úlohu ako článku reťaze, prostriedok prenosu".¹² Autor požehnanie vyslovené v dvadsiatej ôsmej kapitole s požehnaním z dvadsiatej siedmej kapitoly neporovnáva, ale konštatuje, že ho "...syn dostal a podviedol ho".¹³

Z našich domácich komentátorov FAZEKAŠ na jednej strane hovorí, že "Rebeka a Izák dosiahli svojím klamom, čo chceli ...Boh aj týmto ľudským zmätkom splnil svoj sľub,"¹⁴ no na druhej strane požehnanie v 28:3-4 nazýva "Božím požehnaním" na rozdiel od "otcovského požehnaní" kapitoly 27.¹⁵ V pozadí prvého ("otcovského") požehnaní je príroda požehnaná Hospodinom, kým v centre druhého ("Božieho") je sám

⁴ "nullo modo vacare arbitramur a significatione prophetica" (AUGUSTINUS, *Questionum in heptateuchum libri septem*, I/79).

⁵ AUGUSTINUS *De Civitate Dei*, XVI/37.

⁶ CALVIN *Genesis*, 27:29.

⁷ WESLEY, J. *John Wesley's Notes on the Old Testament*, 27:27.

⁸ KEIL, C. F. - DELITZSCH, F. *Commentary on the Old Testament I*, s. 276.

⁹ *Genesis*, s. 168.

¹⁰ VON RAD, G. *Genesis*, s. 278.

¹¹ VON RAD, G. *Genesis*, s. 280.

¹² HAMILTON, V. P. *The Book of Genesis 18-50*, s. 235.

¹³ Tamže, s. 234.

¹⁴ FAZEKAŠ, L. *Ludskí ľudia*, s. 107.

¹⁵ Tamže, s. 118.

Hospodin. Toto rozlíšenie je veľmi blízke tvrdeniu, že Jakub vlastne Božie požehnanie neukradol, len si zabezpečil otcovské potvrdenie práva na prvorodenstvo. Zdá sa však, že s tým je v rozpore vyššie citované tvrdenie, že Boh tu splnil svoj sľub.

Názory exegetov, ktorí konštatujú, že Jakub bol pri krádeži úspešný, akoby boli potvrdené Izákovými slovami v 27:33 "aj bude požehnaný" (גַּם־בְּרִיךְ יִהְיֶה). Treba sa však opýtať, nakoľko sú slová zaskočeného patriarchu spoľahlivým výkladom toho, čo sa stalo a po čom vlastne túžil Jakub. Ak Jakubovi išlo o právo prvorodeného potvrdené otcovým posledným požehnaním, tak treba povedať, že sa mu to podarilo. Ak Izák pod svojím požehnaním v 27. kapitole rozumel postavenie prvorodeného v rámci svojho potomstva, treba konštatovať to isté. Problém je, že takto chápané požehnanie (ako právne postavenie nadradenosti) sa nezhoduje s požehnaním ako ho vidí Stará a Nová zmluva z hľadiska dejín spásy. Požehnanie Abrahámove, ktoré znamenalo spásu pre ľudstvo, nebolo možné ukradnúť.

Zdanlivo krádež požehnania potvrdzuje aj Nová zmluva, keď hovorí, že Izák vierou požehnal Jakuba a Ezava. Tento výrok je však príliš stručný, aby sme ho mohli vzťahovať len na akt Jakubovho podvádzania. Pod "vierou požehnal" (πίστει ... εὐλόγησεν) je potrebné zahrnúť aj požehnanie z 28:3-4 - obzvlášť keď si uvedomíme, že Izákov spor s Hospodinom v 27. kapitole Genezis je sotva možné označiť za prejav jeho viery.

Podobne môže vyznievať Heb 12:17 (μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εἶπεν). Hoci niektorí komentátori tu vidia Ezavovo pokánie, logickejší preklad je, že ide o zmenu mysle u jeho otca: "(Ezav)...bol odmietnutý, lebo nedosiahol zmenu mysle (u otca)". Izák vo svojej predstave požehnával Ezava. Keď zistil, že to bol podvod, hrozne sa predesil (דָּרַד) a zdá sa, že okamžite zmenil názor v Jakubov prospech. To, že Ezavovi nevyhovelo, nie je dôkazom, že jeho požehnanie vyslovené nad Jakubom bolo v poriadku z hľadiska Božieho prísľubu, ale išlo len o výraz jeho vzdania sa a súhlasu s pôvodným Božím zámerom. Z neodvolateľnosti otcovského požehnania, ktorú Izák konštatuje, nie je možné odvodzovať jeho abrahámovský obsah. Ezav tu síce stráca prvorodenstvo, ktorým už predtým pohrdol, ale Jakub ešte nedostáva to, čo mu podľa Hospodinovho rozhodnutia patrí - požehnanie Abrahámove.

Problém "ukradnutého požehnania"

Táto spleť otázok by nebola až taká dôležitá, keby s ňou nebolo spojené niekoľko závažných exegetických, teologických a etických problémov.

V prvom rade je potrebné uviesť problém exegézy: je možné 27:27-29 vykladať ako jedno z vyjadrení patriarchálneho požehnania prvýkrát vysloveného v Gn 12:1-3?

Ďalšie problémy sú teologické: Požehnanie má v rukách človek - Jakub vlastne *musí* niečo urobiť, aby sa Božie požehnanie neminulo cieľom! Izák *ovláda* požehnanie a môže ho dať, komu chce. Vie si Hospodin pomôcť bez človeka?

Izák má spor s Hospodinom. Obľúbil si životaschopného Ezava, kým Božie orákulum, ktoré dostala jeho manželka, dáva prednosť domasedovi Jakubovi. Možno si myslel, že ide len o ženský omyl, v každom prípade si trúfal konať proti Božiemu rozhodnutiu. Ako je možné, že v takomto stave odovzdáva Božie požehnanie? Je možné veriť a neposlúchať?

Áká je povaha požehnania? Izák mal na mysli Ezava - je možné aby pri tom požehnával Jakuba? Je Božie požehnanie fyzickej povahy, že by sa prenášalo nezávisle na úmysloch?

Snáď najväčšmi vystupuje do popredia etický problém klamstva kvôli Božiemu požehnaniam. Aj keď je z celého biblického svedectva zrejmé, že Božie vyvolenie a požehnanie nikdy nenasleduje ľudské zásluhy, zároveň je z Biblie prinajmenšom rovnako jasné, že hriech a Božie požehnanie sa vzájomne vylučujú a nemôžu koexistovať. Mohol Jakub v situácii, keď klamal dokonca aj o tom, že "Hospodin, tvoj Boh mi poslal (zverinu) do cesty", byť receptorom Božieho požehnania?

Tento problém je úzko spojený s psychológiou viery: je možné túžiť po skutočnom Božom požehnaní a kvôli tomu klamať?

¹⁶ Interpretácia Izákovej reakcie je vo veľkej miere úkonom psychologickéj exegézy, ktorá je vždy veľmi problematická. Moderný komentátor tu vidí "nahnevané vyrušenie" (HAMILTON, V. P. *The Book of Genesis 18-50*, s. 223.) VON RAD však konštatuje, že tu ide o "šok opísaný takým superlatívom, ktorý len zriedkavo počujeme v naratívne z Genezis (VON RAD, G. *Genesis*, s. 278.)

Krádež požehnaní nebola úspešná

Tieto problémy nevznikajú, ak Jakub požehnanie neukradol. Na podporu tohto tvrdenia je možné uviesť v prvom rade porovnanie patriarchálneho požehnaní z Gn 12:1-3 s "kradnutým požehnaním" v Gn 27:27-29 a s "požehnaním Abrahámovým" v Gn 28:3-4.

Gn 12:1-3

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם
לֵךְ-לָךְ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית
אָבִיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ:

2 וַאֲעִשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאַבְרָכְךָ
וְאֶגְדַּלְהָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה:

3 וְאַבְרָכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר
וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָרֶץ מִהַ:

Gn 27:27-29

27 וַיִּגַּשׁ וַיִּשְׁקֶלּוּ וַיִּרַח אֶת-רִיחַ בְּגָדָיו
וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רִיחַ בְּנֵי
כְרִית שָׂדֵה אֲשֶׁר בָּרַכּוּ יְהוָה:

28 וַיִּתֵּן-לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל
הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב הֶגֶן וְתִירֹשׁ:

29 יַעֲבֹדוךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ לְאֲמִים הַזֶּה
גִּבִּיר לְאַחֶיךָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ
אֲרָרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ:

Gn 28:3-4

3 וְאֵל שָׁבִי יְבָרַךְ אֶתְךָ
וַיְבָרַךְ וַיִּרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לְקַהַל עַמִּים:

4 וַיִּתֵּן-לָךְ אֶת-בְּרַכַּת אַבְרָהָם לָךְ
וּלְזַרְעֶךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתָּךְ אֶת-אָרֶץ
מִגְרִיף אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:

Pri porovnaní vystupuje najprv do popredia (1) *motív*. Na začiatku "ukradnutého požehnaní" (27:27-29) je Izákov vzťah k Ezavovi, ktorý "voní ako pole požehnané Hospodinom". Je tu síce spomenuté meno Boha patriarchov, ale v centre pozornosti je jasne Ezav a vôňa poľa. (2) Dedičstvo krajiny sa nespomína, akoby už bolo samozrejmé, alebo ani nezáležalo na tom, *kde* sa požehnanie uskutoční. Namiesto toho sú tu vymenované znamenia úrodnosti: rosa, žírna pôda, obilie a mušt.¹⁷ (3) Potomstvo je tiež akosi samozrejmé. Ide tu len o jeho nadradenosť nad ostatných - majú mu slúžiť národy a má byť pánom nad ostatnými deťmi jeho matky, ktoré sa mu budú klaňať (namierené priamo proti Jakubovi). Nadradenosť je tu chápaná v zmysle panovania, kým v abrahámovskom požehnaní je veľkosť jeho mena spojená s bytostným požehnaním iných (וְאֶגְדַּלְהָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה). Abrahám nie je len *požehnaný*, ale je *požehnaním* a práve v tom je jeho veľkosť. Nič také Ezav ("Jakub") nedostáva, jeho veľkosť je v ovládaní iných. (3) Najbližšie sa toto "kradnuté požehnanie" blíži abrahámovskému pojmom použítym na jeho konci, kde Izák uvádza svoju verziu vzťahu medzi kliatbou a požehnaním v pomere k Ezavovi. Podstatný rozdiel je vidieť v tom, že Abrahám nie je požehnaním pre iných len a jedine v závislosti na tom, či mu niekto dobrorečí. Hospodin síce v 12:3 hovorí "požehnám tých, ktorí ti žehnajú a tých, ktorí ti zlorečia, prekľajem" (מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר), ale ani tu nie je kladný postoj voči nemu postavený ako podmienka *sine qua non*. V nadväznosti na druhý verš ("a bude požehnaním") ide o vystupňovanie Božieho požehnaní na základe kladného postoja k Abrahámovi a varovanie pre tých, ktorí by mu zlorečili. Na rozdiel od toho Ezav má byť chránený kliatbou, ak by ho niekto preklímal a jeho požehnanie pre iných je plne závislé na ich kladnom vzťahu k nemu - "kto ťa žehná, nech je požehnaný" (בָּרוּךְ וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ). V abrahámovskom požehnaní je rozhodujúcim činiteľom Hospodin, kým v Izákovom požehnaní určenom pre Ezava rozhoduje postoj voči Ezavovi. Súhrne je možné povedať, že Ezav má byť bohatým pánom, ktorý je pre iných požehnaním len v

¹⁷ Toto znenie sa natoľko podobá ugaritskému textu, že jeden komentátor tu vidí nie obilie a víno, ale bohov Dágana a Tiroša.

tom prípade, ak mu najprv žehnajú, kým Abrahám je požehnaním nezávisle tom, či mu ľudia dobrorečia, hoci aj on je chránený pred ich zlorečením Hospodinovou hrozbou.

Porovnanie Gn 12:1-3 s Gn 28:3-4 vyzerá odlišne. (1) Motívom je tu požehnanie Abrahámové, ktorý je spomínaný dvakrát. Izák, akoby si nebol celkom istý sebou, nevyslovuje tu svoje vlastné požehnanie, ale sprostredkúva požehnanie, ktoré dostal jeho otec od Hospodina. (2) Jakub sa má stať "spoločenstvom národov" (קְהָל עַמִּים), ale nič sa nehovorí o ich panovaní na inými, čo bolo v centre pozornosti pri Ezavovi. Toto veľmi dobre súhlasí so základným motívom života patriarchov, v ktorom vždy ide o samotné prežitie (neplodnosť, fyzické a náboženské ohrozenie) a nie o nadradenosť nad ostatnými národmi. Ide o rozvinutie znenia požehnanie v Gn 12:2, kde Hospodin hovorí "učiním ťa veľkým národom". (3) Podobne aj v otázke dedičstva krajiny zaznieva ozvena boja. Izák zdôrazňuje, že "Jakub a jeho potomstvo ju majú dostať" (יָרֵשׁ). Tento pojem neznamená len *dediť podľa dedičského práva* (Gn 15:3-4), ale aj *vlastniť* (Gen 15:8), *trpieť núdzu* (Gn 45:11) alebo *vyvlastniť* (Gn 24:60). Kým pre Ezava požehnanie znamenalo hojnosť, pre Jakuba znamená víťazstvo v zápase o krajinu, ktorá bola sľúbená Abrahámovi.

Aj z Ezavovej reakcie v 28:6 je vidieť, že skutočné požehnanie dostal Jakub až teraz. K tomuto požehnaní (na rozdiel od ukradnutého) patrí aj zákaz vziať si manželku z dcér Kanaánskych a s tým súvisiace vyslanie do Pádan-Arama. Izák tým nadväzuje na svoje vlastné "vohľady" a vracia sa k výlučnosti viery v Jahveho, ktorú Ezav porušil a on predtým požehnal.

Požehnanie z 28:3-4 je znovu opakované v 28:13-15, kde Hospodin hovorí k Jakubovi vo sne. Toto znenie obsahu znovu tri prvky z dvanástej kapitoly: (1) krajina, (2) potomstvo a (3) požehnanie pre ostatné národy. Ani slovo o kliatbe, len prísľub ochrany, ktorou je zrejme nahradená.

Navrhovaná odpoveď

Podľa vyššie uvedenej analýzy patriarchálneho požehnanie sa mi zdá presvedčivým záver, že Jakub požehnanie neukradol. Podľa vtedajšieho zvykového práva ukradol právo prvorodeného, ktoré však s Hospodinovým prísľubom požehnanie Abrahámovho potomstva malo tak málo spoločného, že ho celkom pokojne mohol dostať aj Ezav. Rebeka s Jakubom sa nemuseli namáhať, pretože krádežou tohto požehnanie Jakub nedostal nič od Hospodina, len získal právne postavenie prvorodeného v zmysle vtedajšieho rodinného práva.

Snaha ukradnúť požehnanie bola u Jakuba prejavom túžby po správnej veci na rozdiel od Ezava, ktorý prvorodenstvom pohŕdal. Udalosť bola ráznym potrestaním Izákovej nerozumnosti a Ezavovej ľahkomyselnosti, ale s odovzdávaním Abrahámovho požehnanie nemala nič spoločné.